

рекомендацій для педагогів щодо ефективної реалізації таких методик в умовах інклюзивної освіти.

Список використаних джерел:

1. Єфременко А.Г., Луканська Г.А., Багно Я.В. Особливості впровадження інклюзивної освіти в Україні: виклики, стратегії та перспективи розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*. 2024. № 3. С. 23-35.
2. Звекова В.К. Розвиток творчої активності дітей з особливими освітніми потребами під час гурткової роботи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2023. № 2 (106). С. 68-76.
3. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20-21 листопада 2019 р.). У 3-х частинах. Ч.1. Київ : Університет «Україна», 2019. 504 с.
4. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. *Серія: Інклюзивна освіта*. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 149 с.
5. Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України»: офіційний сайт. URL: <https://intellect-ukraine.org/> (дата звернення: 17.12.2025).
6. Підвальна Ю. Процес адаптації дітей з особливими освітніми потребами у контексті інклюзивної освіти. *Věda a perspektivy*. 2024. С. 76-87.
7. Wasyluk A., Kit H. O współczesnych technologiach nauczania inkluzyjnego. *Pedagogika Społeczna. WSNS Pedagogium*. Warszawa, 2021. Nr 1-2. S. 273-283.

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ УЧЕНИХ У ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ СТРАТЕГІЙ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ З ООП ДО СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

*Кім Галина, кандидатка педагогічних наук, доцентка
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

Шендрик Анатолій, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в сучасному суспільстві набуває особливої ваги як складова гуманістичної освіти. Українські науковці-дефектологи заклали методологічні основи корекційної педагогіки, сприяючи розробці освітніх стратегій для соціальної адаптації та участі дітей з ООП у житті суспільства. Їхній досвід дозволяє адаптувати міжнародні моделі інклюзивної освіти до локальних соціокультурних умов. Праці вчених стали основою розвитку інклюзивної освіти та залишаються актуальними в контексті європейських тенденцій, реформи Нової української школи та глобалізації. У цій роботі зроблено короткий огляд внеску вітчизняних педагогів-дефектологів.

Рудольф Генріхович Краєвський (1897-1980) один із тих науковців, які суттєво вплинули на становлення вітчизняної дефектології. Поєднав медичну й педагогічну підготовку, що дозволило йому вивчати порушення розвитку комплексно: з позицій фізіології, психіатрії, корекційної педагогіки. Надважливою стала робота в евакуаційних госпіталях під час Другої світової війни, де він досліджував порушення слуху й мовлення у людей, які отримали вибухові травми. Він одним із перших детально описав процес комплексного обстеження таких пацієнтів – логопедичного, психіатричного та отоларингологічного, розробив зміст корекційної роботи. Ці напрацювання особливо актуальні сьогодні, коли війна в Україні знову поставила перед фахівцями проблему реабілітації військових і цивільних із ушкодженнями слуху й мовлення внаслідок вибухів. Значним досягненням став і посібник «Порушення мови та їх усунення» (1960), перше в Україні видання для студентів-дефектологів і логопедів-практиків. Значним внеском в українську сурдопедагогіку став посібник «Мова жестів глухих» (1964), де автор першим серед українських науковців систематизував, а також ґрунтовно описав міміко-жестове мовлення [4, с. 192].

Заслуговує на увагу й науково-практичний доробок Клавдії Михайлівни Турчинської (1924-1976) – авторки підручників для учнів спецшкіл, які перевидавали кілька десятирічь поспіль. Дослідниця ініціювала відкриття в педінститутах нової спеціальності – 21.11 «Дефектологія. Олігофренопедагогіка і праця», що забезпечила підготовку фахівців з кваліфікацією «вчитель професійно-трудового навчання в допоміжній школі, методист з виховної роботи». Особливе місце серед її праць посідає «Читанка» для 6-го класу допоміжної школи, перевидана п'ять разів, що свідчить про практичну цінність її методичних підходів. Науковиця докладала багато зусиль для поширення серед педагогів і батьків дітей з інтелектуальними порушеннями знань про актуальні проблеми їх освіти. Вона брала активну участь у всесоюзних та республіканських педагогічних читаннях, конференціях, курсах підвищення кваліфікації. У 1976 році за матеріалами її наукового дослідження була видана монографія, де висвітлено питання профорієнтації дітей з ООП, що стало важливим внеском у практику підготовки та адаптації таких учнів до навчання [4, с. 279].

Наукову традицію продовжила її донька – Валентина Євгенівна Турчинська (1947), авторка підручників і посібників з української мови для спецшкіл. Однією з її ключових праць стала монографія «Готовність розумово відсталих дітей до навчання в школі» (1981, співавтор І. Г. Єременко), у якій представлено результати багаторічного дослідження процесу адаптації дітей з інтелектуальними порушеннями до середовища школи. Значення цієї роботи полягає в тому, що її висновки є і теоретичною, і практичною основою для підготовки дітей з ООП до інклюзивного навчання, вдосконалення підходів до формування психологічної готовності до школи, розвитку методів діагностики та корекції [2, с. 224].

Заслуговує згадки й батько Клавдії Турчинської, дід Валентини Євгенівни – Михайло Олександрович Ємельяненко (1893-1947). Почав педагогічну діяльність у Кременчуці як учитель, працював логопедом у допоміжній школі, а згодом був методистом-консультантом та директором допоміжної школи.

Педагог уперше в історії української дефектології створив «Буквар» для навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. У 1948 році його видання було визнане найкращим, а підручник перевидавали щонайменше чотири рази [3, с. 130].

Вагомий внесок у розробку проблем підготовки дітей з ООП належить Людмилі Сергіївні Вавіній (1936-2022) – фахівцю в галузі спеціальної педагогіки та методики навчання рідної мови дітей з інтелектуальними вадами, авторки підручників і посібників для спецшкіл, серед яких особливе місце посідають букварі, що відіграли важливу роль у формуванні початкової мовленнєвої компетентності учнів з ООП. Її багаторічна професійна діяльність була відзначена медаллю «Ветеран праці» (1985) та знаком «Відмінник освіти України» (2001). Вавіна активно долучалася до розроблення нормативно-правових документів для спецшкіл, брала участь у виконанні державних програм «Діти України» та «Здоров'я нації», а також у створенні концепцій, освітніх стандартів і науково-методичного забезпечення для шкіл, що працюють з дітьми з порушеннями зору. Її діяльність сприяла модернізації спеціальної освіти, підвищенню якості навчально-методичного забезпечення для дітей з різними категоріями ООП [1, с. 57].

Хоружа Марія Наумівна (1921–1983) – авторка підручників для допоміжних шкіл, серед яких особливо відзначається підручник з української мови для 7 класу, що перевидавали шість разів, учасниця Другої світової війни. Вона поєднувала наукову діяльність із практикою: працювала старшим науковим співробітником Інституту дефектології та Інституту педагогіки, потім завучем у допоміжній школі, а згодом – викладачем Київського державного педінституту. Її наукові інтереси були зосереджені на проблемах освіти дітей з інтелектуальною недостатністю, активізації мовленнєвої діяльності та особливостях виховання в спеціальних школах. Постать Хоружої надихає поєднанням наукового підходу та безпосередньої педагогічної практики [2, с. 232].

Ульянова Тетяна Костянтинівна (1929-2006) є авторкою підручника з української мови для 3 класу допоміжної школи, який перевидавали щонайменше п'ять разів. Вона надавала методичну підтримку вчителям спецшкіл, виступала з лекціями та доповідями, брала участь у роботі курсів підвищення кваліфікації та спецсемініарів для педагогів [1, с. 158].

Мерсіянова Галина Миколаївна (1929-2013) понад 40 років працювала викладачем і доцентом кафедри олігофренопедагогіки, є авторкою понад 100 наукових праць, включно з підручниками та посібниками з української мови, трудового навчання та швейної праці. Вона поєднувала дослідження мовленнєвих і практичних навичок, що сприяло комплексному розвитку дітей з ООП [1, с. 158].

Стадненко Надія Михайлівна (1926-2010) – вчена-дефектолог. За результатами дисертаційного дослідження видала книгу «Використання сюжетних картин у допоміжній школі» (1962). У 1967 році видано «Нариси з психології розумово відсталого дитини» – перший український навчальний посібник з олігофренопсихології, який перевидали у 2002 році. Результатом багаторічного педагогічного досвіду та наукових напрацювань вченої стала також книга, яка отримала кілька перевидань – «Читанка» для учнів 5 класу спецшколи, яку використовували для формування мовленнєвих навичок дітей з ООП [4, с. 300].

Кравець Ніна Павлівна (1952) під час роботи в лабораторії займалася науково-дослідною експериментальною діяльністю, вивчаючи реформу шкільної спеціальної освіти та оновлення змісту навчання української мови та читання для дітей з розумовими порушеннями. Вона є співавторкою Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку (2004), що стало важливим внеском у модернізацію спеціальної освіти в Україні [1, с. 80].

Вивчення внеску українських педагогів-дефектологів є надзвичайно важливим для розуміння розвитку спеціальної освіти та корекційних методик у нашій країні. У рамках підготовки цієї роботи було створено серію статей у

Вікіпедії про всіх згаданих вчених, а також про Козленка М. П., Моргуліса І. С., Плешканіську Г. М. та Стожок Л. С. Особливе значення має те, що увагу було приділено діяльності жінок-вчених, авторок підручників і посібників, чия науково-педагогічна праця раніше була недостатньо висвітлена в інтернет-просторі, що сприяє популяризації їхнього досвіду та розроблених ними методик серед сучасних педагогів і дослідників проблем інклюзивної освіти.

Список використаних джерел:

1. Кафедра психокорекційної педагогіки. Внесок викладачів кафедри у розбудову української дефектології: навчальний посібник / За редакцією І. П. Колесника, Г. С. Піонтківської. Київ : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. 198 с.
2. Кафедра психокорекційної педагогіки. Внесок викладачів кафедри у розбудову української дефектології: навчальний посібник. Частина II / за редакцією І. П. Колесника, Г. С. Піонтківської. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 221 с.
3. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2004. 456 с.
4. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / За загальною редакцією В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Колосова Олена, кандидатка педагогічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Південна Корея посідає провідні позиції серед країн Азійсько-Тихоокеанського регіону у сфері розвитку інклюзивної освіти, зокрема на дошкільному рівні. Державна політика країни спрямована на забезпечення